

O bestiální loupežné vraždě u Křtin ještě jednou aneb Na silnici ho Křtin v lesi só róbíři skuvaní

Ve středu 4. července 2007 vyšel v Blanenském deníku (Rovnosti) na str. 6 článek Pavla Mokrého, připomínající stoleté výročí loupežné čtyřnásobné vraždy u Křtin. Jelikož P. Mokřý vycházel spíše z dobového tisku než z archivních materiálů, považují za vhodné uvést některá jeho tvrzení na pravou míru, popřípadě doplnit další informace. Vycházím přitom z publikace Mgr. Vladimíra Poláka „Byli Vajckorní vinni?“ vydané Muzeem Blansko a Týdnem u nás v Blansku 1999. Autor čerpal nejen z tehdejších novinových článků, ale i ze soudních záznamů dnes uložených v Moravském zemském archivu v Brně.

K vraždě došlo na silnici ze Křtin do Jedovnic (nikoli do Nerovnic – to je hříčka automatických oprav textu ve Wordu) v noci ze čtvrtka 4. na pátek 5. července 1907. Asi ve 4 hodiny ráno se tudy na voze vracel z Brna do Ostrova František Pernica (nikoli hajný Ambros) se svou matkou. Uviděl vůz svržený ze srázu, poznal koně svého strýce Josefa Němce a následně uviděl i strýcovu mrtvolu. Oznamoval nález na četnické stanici ve Křtinách, strážmistr na místo postavil stráž a sám jel do Brna. Mrtvá těla manželů Josefa a Amálie Němcových z Ostrova a Josefa a Josefy Hrazdírových z Krasové mezitím ohledal křtinský lékař, který určil, že nejde o „silniční“ neštěstí, že všichni byli zavražděni. Podle stop na místě bylo jasné, že vrah (vrazi) čekal v blízkém poli s obilím, k přepadení a rychlému usmrcení došlo na rovném úseku cesty, od něj pak krvavé stopy na cestě slábly až ke srázu, kde byl vůz se zabíjícími svržen. Jelikož jeden z mužů měl poranění na levé části hlavy, ostatní tři osoby na pravé, předpokládalo se (i podle polohy těl), že vrah (vrazi) vlezl na vůz zezadu a vražedným nástrojem držným v pravé ruce bleskově usmrtil spící čtveřici (kůň šel po paměti sám). J. Němec seděl ve voze zády k vozkovi – proto on jediný byl napaden zleva. Znalci připouštěli, že vraždu mohla spáchat jediná osoba. Zavraždění Němcovi byli okradeni mj. o spořitelni knížku, na kterou známým (Kupkovým z Ostrova) vyzvedávali v brněnské záložně 700 korun – ty zmizely rovněž. Zmizelo i množství loje, které Němec koupil v Husovicích. Lůj byl nalezen již v pátek v Olšovci, vytažovat ho pomáhal mj. i Vajckorn st., který tudy mířil jako zvědavce na místo vraždy. Vražedný nástroj (podle znaleců ostrý tvrdý těžký předmět) nebyl nikdy nalezen. Nutno dodat, že se v noci vraždy na místě pohybovala i kočovná skupina asi čtyřiceti opičářů z Balkánu, která byla den po vraždě jen zběžně prohledána dvěma četníky a více se jí nikdo nezaobíral. Je však pravděpodobné – podle stop po úkrytu v obilí – že vrahové čekali najisto, což spíše vrhá podezření na lidi místní.

Rovněž je možné, že Hrazdírovi byli zabiti jen jako nepohodlní svědkové, kořistí měli být Němcovi a 700 korun (pro představu – průměrná denní mzda té doby asi 1 koruna, za to byl 1 kg masa či 4 kg mouky).

Na místě činu nastal rychle sběh lidí ze širokého okolí (mezi nimi i Jan Vajckorn st.), vyšetřovací komise dorazila z Brna až v 16 hodin. Ještě týž den byli na udání zatčeni podezřelí manželé Sedlákoví z Ostrova (podezření se nepotvrdilo) a rodina Vajckornova z Ostrova (nikoli ze Křtin) - Jan Vajckorn st. v Kousalíkově hostinci v Jedovnicích (sám se přihlásil četníkům, když se dozvěděl, že ho shánějí), jeho žena Marie navečer doma v Ostrově, zatčen byl i 22 letý syn Jan. Vajckornovi se při zatčení chovali klidně a svou vinu popírali.

Mrtví byli po ohledání místa činu převezeni do Křtin. Hrazdírovi byli pohřbeni v neděli dopoledne ve Křtinách, Němcovi odpoledne v Ostrově. Po každém páru zůstali čtyři sirotci. Ve Křtinách ihned zavládly obavy, že klesne příliv turistů a poutníků a tím i možnost obživy.

O Vajckornech se velmi rychle začalo mluvit (a vzápětí psát v tisku) jako o nepochybných vrazích. Jako rodina neměli dobrou pověst – otec byl prudké povahy, 14x trestaný (navíc opakovaně vyhrožoval J. Němcovi, že ho zabije). Nutno dodat, že nejkratší trest vězení měl 12

hodin, nejdelší 6 měsíců. Matka byla alkoholička, syn Jan byl jednou vězněn 10 dnů za krádež. Druhý syn Josef zemřel již na jaře 1907 ve věku 19 let ve vězení na tuberkulózu, odsouzen byl za loupežné přepadení. Za zmínku stojí, že oba rodiče byli nemanželského původu, negramotní, syn Jan vychodil 3 ročníky školy.

Co proti Vajckornům svědčilo? Na dvoře jejich domu v Ostrově našli policisté při nedělní prohlídce do špalku zaseknutou sekyru – podle jednoho policisty byla pečlivě omytá, podle druhého umazaná od krve (článek P. Mokrého měl mylný podtitul „Pachatele tehdy prozradila sekyra“). Laboratorně byly skutečně zjištěny stopy krve - Vajckorn st. tvrdil, že jí zabíjel slepého kocoura. Vajckornovou našli četníci v neděli ležet na posteli v šatech s krvavými skvrnami – vysvětlovala to tím, že jí její muž často fackoval tak, až jí tekla krev z nosu (což potvrzovali i svědkové). U Rudice byl nalezen zakrvácený kabát – Vajckorn st. potvrdil, že je jeho, krvavé stopy vysvětloval jako následek fackování manželky. U Vajckornů za obrazy bylo nalezeno 135 korun – Vajckornovi svorně vypověděli, že jde o úspory uschované před Vajckornovou, aby je nepropila. Při nedělní prohlídce byla v kamnech u Vajckornů nalezena ohořelá spořitelni knížka stejné záložny, jakou měli Kupkovi – Vajckornovi tvrdili, že nevědí, jak se tam ocitla, držitele ze zbytků nebylo možno určit (Vajckornová vypověděla, že zatápěla pomocí starých papírů skladovaných v komoře, podle opomenutého svědectví dcery Vajckornů musela být někde v domě spořitelni knížka po zemřelém synu Josefovi). Vajckorn mladší měl na klobouku stopy krve – tvrdil, že neví, z čeho je, krev na jeho oblečení podle něj pocházela od fackované matky. V domě nebyla nalezena druhá Vajckornova sekyra – podezřelí nevěděli, kde je. Rodiče Vajckornovi byli viděni večer před vraždou v Jedovnicích, Jan ml. kupoval ve dvou křtinských hostincích před půlnocí kořalku (prý ho tam poslal otec). Vajckornová měla ten večer na zádech uzal (podle obžaloby v něm byla ukryta vražedná sekyra). Svědek František Hudec z Jedovnic vypověděl, že Vajckorny viděl v pátek mezi 3. a 4. hodinou ranní na cestě od Olšovce k Ostrovu (podle spekulace žalobce se zde umývali od krve a schovali zde uloupený lůj). Vajckornové i obhajoba jeho výpověď zpochybnili, že se mýlí v datu – sám svědek při výpovědi opravdu uvedl jiný den, navíc tvrdil, že tak brzy vstával do práce do Adamova – ovšem 5. července byl zasvěcený svátek!.

U Vajckornů proběhly 3 domovní prohlídky – navečer 5. července, 7. července (teprve po ní byl prázdný dům zapečetěn!) a 24. července – té se kromě dvou četníků zúčastnilo i několik civilistů (!), jeden z nich našel v komoře mezi starými papíry sáček se sedmi stokorunami. Našel je týž člověk, který po vraždě upozornil četníky na Vajckorny jako možné vrahy, peníze pochopitelně mohl dát do domu někdo před zapečetěním. Nicméně byl to další „důkaz“.

Laboratorní testy v té době dokázaly odlišit jen krev lidskou a zvířecí, krevní skupiny ještě ne. Bylo zjištěno, že krev na nalezené sekyře je opravdu zvířecí, oblečení neslo stopy krve lidské. Z dnešního střízlivého pohledu je nález sáčku se 700 korun asi bezcenný, svědek Hudec se opravdu mohl mýlit, oblečení opravdu mohlo být potřísněno krví fackované Vajckornové. A že by Vajckornovi vraždili ztracenou a nenalezenou sekyrou schovanou v uzlu (kde ji nikdo neviděl) je pouhopouhá spekulace žalobce. Stejně tak jako domněnka, že se Vajckorní dozvěděli o vyzvedávání peněz pro Kupkovy. I dnes by byly argumentem neshofelé zbytky spořitelni knížky – pokud by ji Vajckornová spálila nevědomky se starým papírem (v něm se později našly i peníze), musel by vystrašený neznámý vrah vhodit peníze oknem do komory velmi krátce po vraždě – ale tehdy ještě Vajckorní podezřelí nebyli (leda by sám hypotetický neznámý následně na Vajckorny upozornil). I dnes by bylo podezřelé, že občas odpovídali „nevím“ či prokazatelně lhali.

Zcela opomenut z podezření byl jak aktivní civilista, tak ohlašovatel vraždy (který rovněž mohl o převozu vyzvednutých peněz vědět.) Nevím, zda četnictvo zkusilo na místě nález loje najít v rybníku i vražedný nástroj.

Soud přidělil obžalovaným obhájce ex offio, ti se společně pokusili (bez úspěchu) žádat o přeložení soudu do jiného kraje – šlo totiž o soud porotní a obhájci zcela oprávněně argumentovali, že porota bude nesmírně ovlivněna mnohaměsíční atmosférou, kdy se (především díky tisku) o Vajckornech mluvilo jako o nepochybných vrahách (argumentovali známým případem Hilsnera, který byl také souzen v jiném kraji). Samotné líčení proběhlo 13. až 15. listopadu 1907 v Brně na Cejlu za obrovského zájmu tisku i veřejnosti (sál byl nabitý). Předseda soudu podle záznamů výrazně stranil obžalobě, žalobce vědomě zalhal, aby přitížil obžalovaným. Všichni tři obhájci žádali soud, aby jejich mandant byl souzen pouze pro spoluúčasť, protože není vyloučeno, že vraždit mohla jediná osoba – a nelze dokázat, že to byl právě jejich klient. Předseda tyto žádosti (protiprávně?!) zamítl, neboť pokud prý odmítají účast na vraždě, nelze je soudit pro spoluúčasť. Porota rozhodla dle očekávání – všichni tři Vajckornovi byli uznáni vinnými z vraždy, muži jednomyslně, matka poměrem 11:1. Soud poté vynesl rozsudek smrti oběšením. Všichni obhájci podali 26. – 29. listopadu žádost o nový proces pro zmatečnost – opět argumentovali mj. tím, že nelze prokázat, že vraždil právě jejich klient. Neúspěšně. Obhájci tedy požádali o milost – císař František Josef ji 6. března 1908 skutečně udělil a Nejvyšší soud následně změnil trest na doživotí. I v žaláři se Vajckorní jednotlivě domáhali obnovy procesu (1909, 1910, 1911), neaktivněji Jan Vajckorn ml. Všechny žádosti byly zamítnuty.

14. září 1910 a následně 5. ledna 1911 Marie Vajckornová obvinila z vraždy svého muže, tvrdila, že ona ani syn čin nespáchali. 15. prosince 1910 vypověděl Vajckorn ml., že osudné noci byl otcem poslán pro kořalku do Křtin, když se vracel, potkal na cestě otce, který tvrdil, že našel vůz převrácený v příkopě a něco z něj sebral. V noci na onom místě skutečně viděl jen něco černého pod srážem, matce pak pomáhal nést uzel (proto měl na šatech stopy krve), u Olšovce pak otec něco z uzlu hodil do vody. Když se druhý den dozvěděl o vraždě, strach z otce mu nedovolil vypovědět pravdu. Tato verze dnes vypadá velmi pravděpodobně – pokud ovšem nešlo jen o zoufalou snahu dostat se na svobodu.

Jan Vajckorn mladší zemřel 6. května 1911 na tuberkulózu (stejně jako jeho bratr Josef), Marie Vajckornová 1. srpna 1916, Jan Vajckorn starší 14. července 1920. Všichni ve vězení, nikdo z nich se nikdy k vraždě nepřiznal.

Za zamýšlení stojí úděl nemanželských dětí, nepořádná práce při vyšetřování, manipulační schopnost tisku, ovlivnitelnost porotních soudů tlakem veřejného mínění (známe z amerických filmů), institut udělování milosti a zjevně tvrdé podmínky tehdejších věznic.

Vajckorní vstoupili do kramářských písní – a s nimi i pomalu upadli do zapomnění. I velký obraz na místě činu je dnes po většinu roku skryt za listy stromů a lidé jej míjejí bez povšimnutí. Jako malý jsem o tom případě slyšel od svého dědečka. Když jsem se na průmyslovce ptal před deseti lety jedné ostrovské studentky, věděla, že se Ostrovským přezdívá dodnes Vajckorní – ale netušila, proč.

Josef Plich

[In: Blanenský deník, 1. a 2. srpna \(rozděleno na 2 části\)](#)

[In: Informace Úřadu městyse Jedovnice 4/2007, srpen](#)

Pro srovnání uvádím z ostrovské farní kroniky:

1907: V noci ze dne 4. na 5. července (sv. Cyrilla a Methoda) stala se v lese u Křtin čtyřnásobná vražda. Zavražděni byli: Němec Josef z Ostrova č. 30 a jeho manželka Amalie a

manželé Josef a Josefa Hrazdírovi z Rogendorfa. Tito zavraždění skupovávali po kraji vejce, maso, tvaroh apod., a zavázeli do Brna na prodej. Na jedné takové zpáteční cestě byli zavražděni. Za podezřelé ještě téhož dne – 5/7 – Vaickorn Jan, kramář z Ostrova, který podobně se živil obchodem jako zabítí, s ním téhož dne zatčena byla jeho manželka Marie a jeho syn Jan. Byli odsouzeni porotou k smrti provazem, avšak cestou milosti byl jim trest smrti proměněn v doživotní žalář. Dle všeobecného soudu lidu v Ostrově Vaickorní zavraždili Němcovy manžele proto, že jim byli vážnými konkurenty v obchodě – Hrazdírovi byli zabiti snad jen proto, že s nimi společně jeli.

